

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾**

z dnia 2010 r.

w sprawie badań lekarskich niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty oraz zachowania jego ważności²⁾

Na podstawie art. 22b ust. 22 w powiązaniu z art. 22b ust. 1 punkt 3 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.³⁾), zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa zakres i częstotliwość badań lekarskich przeprowadzonych w celu oceny spełniania wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty oraz zachowania jego ważności.

§ 2. Wymagania zdrowotne, fizyczne i psychiczne, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o otrzymanie oraz zachowanie ważności świadectwa maszynisty, zwane dalej „wymaganiami”, określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Podmiotem uprawnionym do przeprowadzania badań jest podmiot uprawniony w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 22a ust. 13 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, zwany dalej „podmiotem uprawnionym”.

§ 4. Wymagania stanowią część systemu zarządzania bezpieczeństwem ustanowionego przez przewoźnika kolejowego lub zarządcę infrastruktury, u którego maszynista jest zatrudniony bądź na rzecz którego świadczy usługi, zwanego dalej „pracodawcą”.

§ 5. 1. Badania lekarskie, przeprowadzone w celu oceny spełniania wymagań, dzielą się na:

- 1) wstępne;
- 2) okresowe;
- 3) kontrolne.

2. Badania, o których mowa w ust.1, przeprowadza się na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę.

§ 6. Przed rozpoczęciem badań, o których mowa w § 5, lekarz i psycholog:

- 1) sprawdza tożsamość osoby zgłaszającej się na badania;
- 2) upewnia się, czy osoba zgłaszająca się na badania nie zgłasza się bezpośrednio po ukończeniu pracy, czy jest wypoczęta i czy jej stan pozwala na prawidłową ocenę spełniania przez nią wymagań. W przeciwnym wypadku należy odmówić wykonania badań i uzgodnić nowy ich termin, powiadamiając o tym pisemnie właściwego pracodawcę.

¹⁾ Minister Infrastruktury kieruje działem administracji rządowej – transport, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. Nr 216, poz. 1594).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża postanowienia dyrektywy 2007/59/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie przyznawania uprawnień maszynistom prowadzącym lokomotywy i pociągi w obrębie systemu kolejowego Wspólnoty (Dz. Urz. UE L 315 z 3.12.2007, str. 51).

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 176, poz. 1238 i Nr 191, poz. 1374, z 2008 r. Nr 59, poz. 359, Nr 144, poz. 902, Nr 206, poz. 1289 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 1, poz. 3, Nr 18, poz. 97, Nr 19, poz. 100, Nr 98, poz. 817, Nr 115, poz. 966, Nr 157, poz. 1241 i Nr 214, poz. 1658.

§ 7. Badania wstępne, o których mowa w § 5 pkt 1, przeprowadza się w celu oceny spełniania wymagań, niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty.

§ 8. 1. Badania okresowe, o których mowa w § 5 pkt 2, przeprowadza się co 3 lata do ukończenia przez maszynistę 55. roku życia, a następnie co rok. Niniejszy przepis stosuje się dla obu kategorii świadectwa maszynisty.

2. Lekarz uprawniony może wyznaczyć krótszy termin badań, o których mowa w ust. 1, jeśli stwierdzi, że jest to niezbędne dla prawidłowej oceny stanu zdrowia maszynisty. Uzasadnienie wcześniejszego przeprowadzenia badań okresowych lekarz uprawniony wpisuje do dokumentacji medycznej.

§ 9. 1. Badania kontrolne, o których mowa w § 5 pkt 3, przeprowadza się w następujących przypadkach:

- 1) po każdym wypadku przy pracy;
- 2) po każdej przerwie w pracy spowodowanej wypadkiem, w którym brały udział osoby;
- 3) po zakończeniu czasowej niezdolności do pracy, po okresie co najmniej 30-dniowego zwolnienia lekarskiego;
- 4) powrotu maszynisty do pracy po przerwie trwającej dłużej niż 6 miesięcy;
- 5) jeżeli zachodzi obawa, że maszynista przestał spełniać wymagania, o których mowa w § 2;
- 6) w innych przypadkach, jeżeli wynika to z odrębnych przepisów.

2. Badania kontrolne, o których mowa w § 5 pkt 3, mogą zostać przeprowadzone w przypadku odsunięcia maszynisty od wykonywania obowiązków służbowych ze względów bezpieczeństwa.

§ 10. 1. W ramach badań, o których mowa w § 7-8, wykonuje się:

- 1) ogólne badanie lekarskie ze szczególnym uwzględnieniem oceny: stanu układu krążenia i układu oddechowego, stanu układu nerwowego, sprawności narządu ruchu i stanu psychicznego;
- 2) badanie narządu wzroku;
- 3) badanie narządu słuchu i równowagi oraz aparatu głosowego;
- 4) badanie krwi, w tym morfologii z rozmazem leukocytów i glikemii na czczo oraz badanie moczu;
- 5) badanie zdolności poznawczych, umiejętności komunikowania, cech osobowości i sprawności psychomotorycznej;
- 6) badanie w kierunku nadużywania alkoholu lub substancji psychotropowych, jeśli istnieją wskazania w tym kierunku, oraz badanie krwi w celu określenia poziomu transaminaz i gamma-glutamylu-transpeptydazy;
- 7) inne badania diagnostyczne i konsultacje specjalistyczne, jeśli są potrzebne do właściwej oceny spełniania przez badanego wymagań, o których mowa w § 2;
- 8) ponadto w przypadku maszynistów, którzy ukończyli 40. rok życia, wymagane są również badania EKG w spoczynku.

2. Badanie narządu wzroku wykonuje lekarz posiadający specjalizację z okulistyki.

3. Badanie narządu słuchu i równowagi oraz aparatu głosowego wykonuje lekarz posiadający specjalizację z otorynolaryngologii.

4. Badanie układu nerwowego wykonuje lekarz posiadający specjalizację z neurologii.

5. Badanie zdolności poznawczych, umiejętności komunikowania, cech osobowości i sprawności psychomotorycznej wykonuje psycholog, który przedstawia opinię psychologiczną.

6. Lekarz uprawniony na podstawie przeprowadzonego przez siebie badania oraz wyników

badan, o których mowa w ust. 2-5, wydaje orzeczenie, którego wzór określa załącznik nr 2 do rozporządzenia. W przypadku orzeczenia o spełnianiu wymagań lekarz uprawniony określa termin badania okresowego.

7. Lekarz uprawniony sporządza orzeczenie w trzech egzemplarzach. Jeden egzemplarz orzeczenia otrzymuje osoba badana. Drugi egzemplarz orzeczenia otrzymuje pracodawca. Trzeci egzemplarz orzeczenia otrzymuje Prezes Urzędu Transportu Kolejowego.

8. Pracownik lub pracodawca, który nie godzi się z treścią wydanego orzeczenia, o którym mowa w ust. 6-7, może wystąpić, w ciągu 7 dni od dnia wydania orzeczenia, za pośrednictwem podmiotu, który wydał to orzeczenie, z wnioskiem o przeprowadzenie ponownego badania do innego uprawnionego podmiotu. Przepisy ust. 2-6 i 8 stosuje się odpowiednio. Orzeczenie wydane w opisanym trybie jest ostateczne.

§ 11. 1. W ramach badań, o których mowa w § 9, wykonuje się:

- 1) ogólne badanie lekarskie ze szczególnym uwzględnieniem tych elementów stanu zdrowia maszynisty, które były związane z powodem skierowania go na badania;
- 2) badania laboratoryjne krwi i moczu, jeśli są potrzebne do właściwej oceny spełniania przez badanego wymagań, o których mowa w § 2;
- 3) inne badania diagnostyczne i specjalistyczne, jeśli są potrzebne do właściwej oceny spełniania przez badanego wymagań, o których mowa w § 2.

2. Przepisy § 10 ust. 2-9 stosuje się odpowiednio.

§ 12. Maszynista posiadający świadectwo zobowiązany jest poinformować pracodawcę o nowych okolicznościach dotyczących jego stanu zdrowia zawsze, jeśli wpływa to na zdolność prawidłowego realizowania przez niego uprawnień wynikających z posiadanego świadectwa lub narusza zasady bezpieczeństwa określone w systemie zarządzania bezpieczeństwem obowiązującym u pracodawcy.

§ 13. W rejestrze świadectw maszynisty, prowadzonym przez pracodawcę, zamieszcza się, wynikającą z orzeczenia lekarskiego, informację o spełnianiu lub niespełnieniu wymagań, oraz informację o ewentualnych ograniczeniach zdrowotnych.

§ 14. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 4 grudnia 2010 roku.

MINISTER INFRASTRUKTURY

W porozumieniu:
MINISTER ZDROWIA

WYMAGANIA ZDROWOTNE, FIZYCZNE I PSYCHICZNE NIEZBĘDNE DO
OTRZYMANIA ŚWIADECTWA MASZYNISTY
ORAZ ZACHOWANIA JEGO WAŻNOŚCI

1. Wymagania dotyczące ogólnego stanu zdrowia fizycznego i psychicznego

Maszyniści powinni mieć dobry stan zdrowia fizycznego i psychicznego, a w szczególności nie powinny występować choroby i niesprawności, przyjmowanie leków i innych substancji, które mogą powodować:

- nagłą utratę świadomości,
- osłabienie uwagi lub zmniejszenie zdolności koncentracji,
- nagłą utratę sprawności,
- utratę równowagi lub koordynacji,
- istotne ograniczenie czynności ruchowych,
- zachowania patologiczne.

2. Wymagania dotyczące narządu wzroku

Konieczne jest spełnienie następujących wymagań dotyczących narządu wzroku:

- ostrość wzroku bez lub z korekcją co najmniej 0,7/0,5,
- dopuszczalna korekcja w nadwzroczności i krótkowzroczności do $\pm 5,0$ Dsph, w przypadkach astygmatyzmu wymagana jest opinia lekarza okulisty ; osoby stosujące okulary lub soczewki kontaktowe są okresowo badane przez lekarza okulistę,
- widzenie pośrednie i do bliży dobre bez lub z korekcją,
- prawidłowe rozpoznawanie barw za pomocą tablic pseudoizochromatycznych Ishihary,
- rozpoznawanie sygnałów barwnych: test opiera się na rozpoznawaniu pojedynczych barw, a nie na różnicach względnych,

- pole widzenia – prawidłowe,
- widzenie obuoczne – zachowane,
- czucie kontrastu – dobre,
- odporność na olśnienie – prawidłowa,
- brak upośledzenia widzenia mimo stwierdzenia choroby narządu wzroku,
- dozwolone wszczepy soczewek oraz stan po zabiegach keratotomii i keratektomii pod warunkiem kontroli przez lekarza okulistę w ustalonych przez niego terminach,
- barwione soczewki kontaktowe i fotochromatyczne są przeciwwskazane; można stosować szkło z filtrem UV.

3. Wymagania dotyczące słuchu i mowy

Konieczne jest spełnienie następujących wymagań:

- słuch wystarczający do prowadzenia rozmowy telefonicznej i do usłyszenia sygnałów ostrzegawczych i komunikatów radiowych,
- niedosłuch dla ucha gorzej słyszącego na poziomie: nie wyższym niż 40 dB przy częstotliwościach 500 i 1000 Hz, nie wyższym niż 45 dB przy częstotliwości 2000 Hz i nie wyższym niż 60 dB przy częstotliwości 3000 Hz,
- brak zaburzeń równowagi,
- brak anomalii układu przedsionkowego,
- w szczególnych przypadkach dozwolone jest korzystanie z aparatu słuchowego,
- brak przewlekłych zaburzeń mowy przy uwzględnieniu konieczności przekazywania wiadomości w sposób głośny i wyraźny.

4. Wymagania dotyczące narządu ruchu

Wystarczająca sprawność narządu ruchu w zakresie kończyn górnych, kończyn dolnych i kręgosłupa.

5. Wymagania dotyczące stanu psychologicznego i psychicznego

Zdolności poznawcze (pamięć, uwaga i koncentracja, percepcja, rozumowanie), sprawność psychomotoryczna (czas reakcji i koordynacja rąk), komunikowanie się i osobowość umożliwiające bezpieczne wykonywanie obowiązków maszynisty.

WZÓR DOKUMENTU STWIERDZAJĄCEGO SPEŁNIANIE LUB NIESPEŁNIANIE
PRZEZ MASZYNISTĘ WYMAGAŃ NIEZBĘDNYCH DO OTRZYMANIA
ŚWIADECTWA MASZYNISTY ORAZ ZACHOWANIA JEGO WAŻNOŚCI

Pieczęć podmiotu
uprawnionego

ORZECZENIE LEKARSKIE NR

Na podstawie art. 22b ust. 22 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, po badaniach lekarskich przeprowadzonych w celu oceny spełniania wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do otrzymania/zachowania ważności* świadectwa maszynisty, orzeka się, co następuje:

Pan/i*

urodzony/a* w

(dzień, miesiąc, rok)

numer PESEL/w przypadku braku PESEL nazwa i numer dowodu tożsamości

.....

zamieszkały/a*

.....

adres zamieszkania

ubiegający/a* się o otrzymanie/zachowanie ważności* świadectwa maszynisty

spełnia wymagania niezbędne do otrzymania/zachowania ważności* świadectwa maszynisty

nie spełnia wymagań niezbędnych do otrzymania/zachowania ważności* świadectwa maszynisty

Ograniczenia zdrowotne:

- obowiązkowe korzystanie z okularów/soczewek kontaktowych
- obowiązkowe korzystanie aparatu słuchowego/ aparatu wspomagającego porozumiewanie się

Termin badania okresowego

(dzień, miesiąc, rok)

.....
(pieczęć i podpis lekarza uprawnionego)

..... dnia

*) niepotrzebne skreślić

**) wypełnić, jeśli przewidywany jest czasowy termin braku zdolności fizycznej i psychicznej niezbędnej do zachowania ważności licencji maszynisty

Od niniejszego orzeczenia przysługuje odwołanie, które należy złożyć w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia.

U Z A S A D N I E N I E

Projekt *rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie badań lekarskich niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty oraz zachowania jego ważności* stanowi wykonanie upoważnienia przewidzianego w art. 22b ust. 22 znowelizowanej ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.), zgodnie z którym minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, zakres i częstotliwość badań lekarskich przeprowadzonych w celu oceny spełniania wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty oraz zachowania jego ważności, mając na uwadze zapewnienie bezpieczeństwa w transporcie kolejowym, obowiązujące w tym zakresie przepisy międzynarodowe oraz wiek badanych osób.

Znowelizowana ustawa jest aktem podstawowym prawa krajowego wdrażającym postanowienia *dyrektywy 2007/59/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie przyznania uprawnień maszynistom prowadzącym lokomotywy i pociągi w obrębie systemu kolejowego Wspólnoty* (Dz. Urz. UE L 315 z 3 grudnia 2007 r., str. 51). Niniejsze rozporządzenie implementuje do polskiego porządku prawnego dalsze postanowienia dyrektywy.

Proponowane zapisy wykonawcze są funkcjonalnie powiązane z projektem *rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie licencji maszynisty oraz* projektem *rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie w sprawie wpisu na listę podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań w celu sprawdzenia spełniania wymagań lekarskich, niezbędnych do uzyskania licencji oraz świadectwa maszynisty*, wydanymi na podstawie art. 22a ust. 11 oraz art. 22a ust. 13 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym.

Zgodnie z przepisami dyrektywy 2007/59/WE, maszynista musi posiadać licencję oraz świadectwo maszynisty. Ten drugi dokument poświadcza uprawnienia maszynisty do prowadzenia pociągu lub pojazdu kolejowego oraz wskazuje infrastrukturę, po której maszynista może prowadzić określony tabor. Licencję maszynisty wydaje Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, a świadectwo maszynisty wydaje jego pracodawca.

Projekt rozporządzenia określa zakres i częstotliwość badań lekarskich niezbędnych do otrzymania świadectwa maszynisty oraz zachowania jego ważności, a także definiuje wymagania zdrowotne, fizyczne i psychiczne, które musi spełniać maszynista, aby być dopuszczonym do wykonywania zawodu (określono je w załączniku nr 1 do rozporządzenia, w podziale na pięć sekcji). Wymagania dotyczą: ogólnego stanu zdrowia fizycznego i psychicznego, narządu wzroku, słuchu i mowy, narządu ruchu oraz stanu psychologicznego i psychicznego. Ich spełnianie jest niezbędne z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w transporcie kolejowym.

Stosownie do postanowień § 5 projektu rozporządzenia, badania lekarskie, przeprowadzone w celu oceny spełniania przez maszynistę wymagań, dzielą się na wstępne, okresowe i kontrolne.

Aby maszynista mógł otrzymać świadectwo, przechodzi badania wstępne, o których mówi § 7 rozporządzenia.

Zgodnie z § 8 projektu, aby świadectwo zachowało ważność, maszynista musi przechodzić badania okresowe. Mając na uwadze obowiązujące w tym zakresie przepisy międzynarodowe oraz wiek badanych osób określono, że badania okresowe przeprowadza się co 3 lata do ukończenia przez maszynistę 55. roku życia, a następnie co rok.

W przypadkach wskazanych w § 9 projektu, maszynista przechodzi badania kontrolne. Przesłanki ich przeprowadzania zdefiniowano mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w transporcie kolejowym.

Zakres wszystkich ww. rodzajów badań, wynikający z przepisów dyrektywy 2007/59/WE, został określony w paragrafach § 10 ust. 1 (dla badań wstępnych i okresowych) oraz § 11 ust. 1 (dla badań kontrolnych). Natomiast procedurę ich przeprowadzania, mając na uwadze m.in. kryteria kwalifikacji osób badających maszynistów, określono w § 6 oraz § 10 ust. 2-5 projektu.

W § 10 ust. 6-8 projektu określono tryb orzekania o spełnianiu przez maszynistę wymagań, oraz tryb odwoływania się od orzeczenia. Opisanie tych trybów jest niezbędne z uwagi na fakt, iż badania przeprowadzone dla zachowania ważności świadectwa maszynisty będą ważne również dla przedłużenia ważności licencji. W załączniku nr 2 do rozporządzenia określono wzór dokumentu stwierdzającego spełnienie lub niespełnienie przez maszynistę wymagań.

Spoczywający na maszyniście obowiązek informowania pracodawcy o nowych okolicznościach dotyczących jego stanu zdrowia, o którym mowa w § 12 projektu, wynika z art. 18 dyrektywy 2007/59/WE.

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji, o której mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.)

Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 z późn. zm.) projekt rozporządzenia został udostępniony na stronach urzędowego informatora teleinformatycznego – Biuletynu Informacji Publicznej, z dniem przekazania do uzgodnień międzyresortowych.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Przepisy projektowanego rozporządzenia będą miały zastosowanie do przewoźników kolejowych i zarządców infrastruktury kolejowej oraz zatrudnianych przez nich maszynistów, a także innych podmiotów zaangażowanych w proces sprawdzania i uznawania kwalifikacji zawodowych maszynistów, m.in. podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia w ramach konsultacji społecznych został przesłany do następujących podmiotów:

- 1) PKP SA;
- 2) PKP PLK SA;
- 3) PKP Intercity SA;
- 4) Przewozy Regionalne Sp. z o.o.;
- 5) PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.;
- 6) Szybka Kolej Miejska Sp. z o.o.;
- 7) „Koleje Mazowieckie – KM” sp. z o.o.;
- 8) PKP „Cargo” SA;
- 9) Izba Gospodarcza Transportu Lądowego;
- 10) związki zawodowe działające w sektorze transportu kolejowego.

3. Wpływ regulacji na:

a) sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Koszty wiążą się z nałożeniem nowych zadań na Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, związanych z monitorowaniem systemu uznawania kwalifikacji zawodowych maszynistów, w zakresie świadectw. Koszty te zostały ujęte w całościowej kalkulacji kosztów, związanych ze stworzeniem systemu licencjonowania maszynistów, wynoszące wg wyliczeń UTK 13,2 mln zł. Szczegółowa kalkulacja została przedstawiona w uzasadnieniu do ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy transporcie kolejowym (Dz. U. Nr 241, poz. 1658) oraz rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie licencji maszynisty (Dz. U. ...).

b) rynek pracy

Projektowane przepisy umożliwią lepszą weryfikację możliwości zawodowych maszynistów, pod względem spełniania przez nich wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych niezbędnych do otrzymania oraz zachowania ważności świadectwa maszynisty.

c) konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

W związku z ujednoczeniem przez projektowane przepisy wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych niezbędnych do otrzymania oraz zachowania ważności świadectwa maszynisty, przedsiębiorstwa działające na rynku kolejowym będą miały równy dostęp do wykwalifikowanej kadry maszynistów.

d) sytuację i rozwój regionalny

Projektowane rozporządzenie nie wpłynie na rozwój regionalny.